

nahrbtniku tudi fotografski aparat. Leta 1939 se je včlanil v Mariborsko podružnico SPD in ostal član tega društva vse do svoje smrti.

Srečko Pungartnik

## Pogovor gluhih

»...Na poti k **spoznanju** se mora (bojevniki, op. av.) spopasti s štirimi sovražniki:

To, česar se nauči, ni nikdar tisto, kar si je zamišljal in predstavljal, da bo, zato se ga poloti **strah**. Ko ga premaga, lahko sprevidi naslednje korake k učenju, začuti bistrino duha, ki odganja strah, a lahko tudi **zaslepljuje**. Če se tej zna upreti, je resnično močen. **Moč** pa postane tvoj sovražnik, če se ji prepustiš, postaneš muhast, okrušen človek. **Pride** pa čas, ko človeka začne zapuščati bistrina duha in moč, nastopi četrti sovražnik – **starost**, ki jo mora premagati...«

**Dr. Carlos Castaneda**, *Smisel in spoznanje*, 1971

Ne vem, s katerimi sovražniki se trenutno spopada gospod **Klinar**, iz zajedljivosti njegovih prispevkov v pisnih bralcev pa bi sklepal, da sta to **zaslepljenje** ali pa **moč**. Zato ne preseneča naslov njegovega članka »Pogovor gluhih« v PV 7-8/98 kot odgovor mojemu razmišljanju o imenoslovju Primorskih gora v PV 4/98. Vsekakor prepuščam oceno bralcem, kdo je za pogovor gluhih. Z g. Klinarjem v njegovem zajedljivem tonu tako kot tudi doslej ne mislim polemizirati, rad pa bi pojasnil bralcem PV nekaj navržnenih resnic in polresnic v njegovem prispevku na moje razmišljanje o dilemi Prisojnik ali Prisank:

1. Sklicevanje na kartografske ustanove s turističnim zemljevidom Kranjske Gore – turistična karta občine je neresno. Najnovejši uradni kartografski izdelek Geodetskega zavoda Slovenije, tj. Topografska karta RS v merilu 1:50.000 iz leta 1996 (list Triglav), je na srečo še vedno obdržal ime Prisojnik. Enako ime je po zagotovitvi Geodetske uprave RS še vedno tudi v Državni topografski karti v merilu 1:25.000 (list 041 Kranjska Gora). Ta list bo šel v tisk v jeseni

2. Državna komisija za standardizacijo imen je po besedah predsednika komisije **dr. Milana Orožna** zares nekoč obravnavala problematiko imena Prisojnik-Prisank. Po dolgotrajni razpravi je res prevladalo stališče jezikoslovcev v komisiji za ime Prisank. Vendar predsednik komisije poudarja, da je komisija le svetovalno telo, pristojne za preimenovanja pa so občine. Pri vseh preimenovanjih in poimenovanjih namreč smiselno velja Pravilnik o določanju imen naselij in ulic ter o označevanju naselij, ulic in stavb (Uradni list SRS, št. 11/80 in Uradni list RS, št. 58/92). Ker je Prisojnik mejna gora, bi torej o preimenovanju morala odločati občinska sveta občine Kranjska Gora in Bovec. To se po mojih informacijah še ni zgodilo.

3. V demokraciji in pluralizmu idej ima lahko vsak ne glede na mnenje stroke ali odločitve politike svoje mnenje in ga lahko v skladu z ustavo tudi svobodno izrazi, če s tem ne škodi drugim. Še bolj pomembno je mnenje javnosti, zato je v omenjenem pravilniku v postopku preimenovanja celo predpisano mnenje krajevne skupnosti, ki ga mora prijaviti na podlagi javne obravnave ali vsaj zbora krajanov, v spornih primerih pa lahko celo razpiše referendum. V tem primeru sem prepričan, da moje mnenje ne bi bilo mnenje »gluhega posameznika«, ampak mnenje (primorske) javnosti. Pred objavo svojega razmišljanja sem se namreč posvetoval s številnimi Primorci (tudi strokovnjaki) in tudi z nekaterimi domačini – Trentarji.

4. Glede virov mi gospod Klinar (ki so mu očitno ljubši jezikoslovni viri) pač ne more predpisovati, katere lahko uporabljam pri svojem razmišljanju. Osebo nekoliko poznam geografske in zgodovinske virov, in med sedmimi uporabljenimi viri »so nekateri zelo zanesljivi, ki še vedno predstavljajo temelj imenoslovja za območje Julijskih Alp« (pod besedo **nekateri** sem imel v mislih **Melika**, **Rutarja** in **Tumo**, pod **zanesljive** pa predvsem dejstvo, da so imena proučevali takrat, ko so se uporabljala med domačini

še dokaj nepopačena ledinska imena). V prispevku si ne domišljam, da je moje razmišljanje celovito, saj sem na koncu poudaril, da »bi rad dilemo osvetlil še z ene strani«.

5. Klinarjevo pikolovstvo (ki se odraža predvsem na tujih prispevkih, do svojih je nekoliko bolj prizanesljiv!) pa je odkrilo tudi moje neaktivnost. V prispevku mi je ušel izraz »**nekateri** (neprimorski) **zelniki**«. Čeprav nisem mislil s tem nikogar osebno, še manj pa kogarkoli osebno žaliti, se vsem bralcem iskreno opravičujem.

6. In nazadnje, če gospodu Klinarju ni povšeči, da je »*Goethe španciraj po dolini Soški*«, se bo pač moral spraviti na Goethejevega biografa nemškega rodu **Richarda Friedenthala**, na prevajalca **Franja Smerduja**, ali pa kar na Državno založbo Slovenije, ki je leta 1971 izdala knjigo Goethe – Življenje in čas (glej stran 311). Samo zato, ker sem v svojem prispevku (glej PV 11/91) citiral odstavek iz omenjene knjige, sem mi zares »še danes ne zdi vredno tega preklcati«, kot od mene zahteva gospod Klinar. Celo odgovoriti se mi pred leti ni zdelo vredno, kar gospoda Klinarja očitno še danes močno žre.

Edo Kozorog

## iz planinske literature

### Vodnik po Zahodnih Julijcih

**Andrej Mašera**, *Zahodne Julijske Alpe, planinski vodnik*. Izdala Sidarta, Ljubljana 1998

Sidarta si dela ime. Na polici ima razvrščenih toliko svojih odličnih knjig, da je v slovenski javnosti docela nespregljiva – zlasti njen vodniški del. Zdaj je količino odličnosti povečal tudi najnovejši Mašerov vodnik. In tudi Mašera si dela ime. Ta vodnik je namreč njegov drugi. Prvi, prav tako pri Sidarti, je znani in pohvaljeni 50 zavarovanih plezalnih poti (Ljubljana,

1996). Oba kažeta, da je na delu zrel razumnik.

Naj mi bo dovoljeno, da iz najnovejšega vodnika najprej nekaj prepišem, in sicer z zadnje platnice: »Zahodne Julijske Alpe so razkošno lepe gore. V njihovo arhitektonsko popolnost so vgrajene divjina, veličastnost in sončna romantika. V neizprosni strogosti se pno pobočja in stene iz dolin naravnost k vrhovom. – V vodniku je opisanih 50 izbranih ciljev, ki po težavnosti segajo od prijetnih nedeljskih izletov do zahtevnih *ferrat*. Opisanih je tudi nekaj lažjih plezalnih vzponov...«

Pogled med platnice razkrije, da je to udarno, a trezno pisana knjiga. Vse iz prve roke. »Napisal jo je pravi mož, ki je dober poznavalec in obenem velik ljubitelj teh gor.« (Tine Mihelič, Spretna beseda, str. 9) In vendar je to zelo čustvena knjiga: »... to prelepo gorstvo ... me je prevzelo in me priklenilo nase s silno močjo, da se vedno znova vračam, z ljubeznijo in spoštovanjem, srečen in človeško dopolnjen«. (Uvod, str. 10) Te besede so brez dvoma med najtočnejšimi, kar jih je kdaj goreča duša namenila goram: »človeško dopolnjen«! Človeška toplota vre tudi iz posvetila: »Knjigo namenjam blagemu spominu na pokojnega očeta, ki mi je privzgojil ljubezen do gor in me tako obogatil za celo življenje.«

Beseda doživlja lije tudi iz Spretna besede Tineta Miheliča: »Povejte mi, osvajalci Glocknerja in Mont Blanca, koliko vas je stopilo na Visoko Belo špico? Ali pa številni *trekerji*, ki poznate svet od Tibeta do Patagonije, ali ste zavili kdaj v Dunjo in se pretreseni zazrli v veličastje Montaža, v podobo, ki zasenči Matterhorn?« (str. 8) Tisti, »ki zasenči Matterhorn«, je na straneh 140–141, in bil bi smrtni greh, če po toliki hvali njegove slike ne bi bilo v knjigi. In če to reče alpinist, ki ima zemeljsko oblo v mezincu in po splošni ljudski veri v glavi trezno presojo in mu je tuje egonacionalistično zanesenjaštvo in pretiravanje, se na njegovo oceno pač lahko zanesemo. Kaj smo šli torej gledat v Zermatt? Trs, ki ga veter maje? In

ne vemo, da imamo take reči, »ki zasenčijo« Zermatt, domala na hišnem pragu?

Pri eni dražbi pa bo Tine nemara za kak cvenk popustil: »Slovenski gorniki smo začeli odkrivati Zahodne Julijske Alpe šele pred kakimi tridesetimi leti.« (str. 8). Tine se bo gotovo spomnil, da sta si pred znatno več kot tridesetimi leti dala opravka okoli Viša in Montaža **Mira Marko** in **Edo Deržaj**, potem **France Avčin**, ki je ves sveže ocvrt od vročih doživetij prižarel poročat **Kugyju** o svojem navdušenju in hvalil Zahodne Julijce čez vse presežnike. (Tedad je Kugy izmomišljal tiste znamenite besede o Triglavu, ki da ga Zahodni Julijci le ne dosega: »Triglav ni gora, Triglav je kraljestvo...«) ... Če že **Tume** in domačih vodnikov iz začetne dobe ne moremo šteti za »odkrivateljsko« slovensko gornišstvo. (A zakaj ne? Tuma je brez dvoma marsikaj sistematično odkri(va)), glej samo njegovo Imenoslovje in zemljevid Beneška Slovenija.) Omeniti bi kazalo tudi **Potočnika**.

Vodnika ne bom podrobneje opisoval, lahko ga samo priporočim in potem se bo vsakemu lastniku sam predstavil. Narejen je po shemi Sirdartinih (žepnih) vodnikov, za njegov uspeh je poleg avtorja odgovornih kar nekaj imen, za risbe recimo **Danilo Cedilnik-Den** in **Anton Rojc**, za fotografije – vse po vrsti so odlične, ne manjka niti stenskih prizorov, recimo »Passo Oitzinger« na str. 139, založnik zna skrbeti za »publicity« – kar enajst avtorjev, za lektoriranje **Ines Božič**. Vestno opravljeno! Ne razumem, da mnogi ljudje ne razumejo, in to ne samo kak mariborski ocopatani in ohlačkani transverzalni dirkač, marveč tudi osivobradeni univerzitetni profesorji, kako jezikovne kljuke in štrclji spotikajo užitek na poti skozi lepote besedila (ki mu potem seveda odteče lepota kot kri zaklanemu prašču). Z buldožerjem obdelujejo nežno cvetje sloga, nad umetniško besedo velikih mojstrov pa zamahnejo kot lisica nad previsoko visečim grozdom, ki da je tako in tako kisló. Zraven ne znajo niti toliko slovenščine, kolikor smo je nekoč premogli na mali maturi –

in to jih nikakor ne kvalificira ne za pisce ne za zanesljive ocenjevalce ne za založnike. (Žal nekateri kar dobro vedro celo v PV, ki bi moral biti elitna, reprezentančna in enosmerno vzgojna revija, in ne nekakšen novinarski omnibus, prepihan na vse strani, za enodnevisko rabo in pozabo.) *Le style c'est l'homme même!* In to vsakršen stil.

– Oprostite mi ta obvoz, na moč mi greni življenje in bi raje videl, da bi zanj ne bilo razloga.

Naj se vrnem k našemu vodniku! Glede lektoriranja bi si želel, da bi se izognil kakemu germanizmu. (»Minila so še mnoga leta, preden sem našel pot v to prelepo gorstvo...«: *najti pot – den Weg finden*; isto velja za vse prepogosti *nahajati se – sich befinden*. Zmeraj sem bil mnenja, da bi vsi naši slavisti morali znati nemško, da bi se bolje ovedli mere, do katere naj prevajajo nemške idiole, in da bi se sploh zavedali nemškega počela.) Neukrotljivi jezikovni zmaj so (ne)dočne oblike pridevnikov, vendar je to predolga zgodba, da bi jo tu razčesaval. Morda kdaj drugič, za pekočo grenkobo buldožerskih sovražnikov slovenščine in spodobne sporočilnosti.

Pomanjkljivosti vodnik pravzaprav nima. Prilegel bi se abecedni imenski seznam in na str. 12 (verjetno) tudi razdelek *Lahko / Nezahtevno brezpotje*. In pri vseh razdelkih (*Nezahtevna označena pot... Zahtevno brezpotje... I. stopnja... itd.*) eksemplarične ture iz vodnika in primerjalne od drugod. Nekje bi želel videti natančno črto ločnico med Vzhodnimi in Zahodnimi Julijskimi Alpami (vse preradi mislijo naši ljudje, da so že v Zahodnih, ko pri Ratečah prestopijo državno mejo) in – zasebno gledano – še kak vzponček, ki ga ravno poznam in mi je toplo ob spominu, recimo pot Carlo Puppis (sicer omenjena na straneh 73 in 74, a ne popisana kot vzpon) in Visoka polica (tudi samo bežno, seveda ljubeče, omenjena na istih straneh in 78), nemara greben Prestreljenik–Visoki Kanin, pa severni žleb Hude police, pa... Seveda o teh in takih pogojnikih ne kaže razpravljati. 449

Vodnik je izbirni, drži se svojega načrta petdesetih vzponov, znotraj tega okvira opisuje najbolj izbrane cilje, in tako in tako ne misli biti popoln. K enciklopedični popolnosti teži Mheličev vodnik Julijske Alpe (6. izdaja, PZS, Ljubljana, 1998).

Doživljajsko in razumniško zrela Mašerova knjiga nam po malem sprašuje vest. »... leta 1902 ... je bila Kugyjeva smer v severni steni Montaža bržkone najzahtevnejši vzpon v Julijskih Alpah.« (str. 136) Saj res! Zakaj pa tega nikoli ne poudarimo? Se tega sploh domislimo? Zakaj raje odmahnemo nad težavnostmi Kugyjevih vzponov, češ, »tiste trojke«, in se zmrdujemo nad »gospodom, ki se je od prvovrstnih vodnikov dal zvleči čez slovite stene«? Kot da je bil stoodstotno varno zaviti v mehko vato in bi ga ne moglo nič zadeti. V resnici je bil močan in pogumen plezalec, res pa nikoli *premier de cordée*. Kako smo krivični! Edini Slovenec, ki je dal Kugyju polno alpinistično priznanje in ga vztrajno nazival »Stari mojster«, je bil po vsej priliki samo France Avčin. Morda še Potočnik. (Za večje pisanje so ga seveda hvalili mnogi, in ga še hvalijo! Še danes je prvo pero Julijskih Alp.)

In zdaj, ko bom zaprl in odložil to knjigo, ali postajam ljubosumen? Lipnik, zadnji, petdeseti vzpon v knjigi, ali nisem vse to, poleg toliko drugega v Zahodnih Julijskih Alpah, že davno videl, se načudil – in molčal? Zdaj je moral priti nekdo drug, da je izpovedal čudesa: »... s pobočja in z vrha smo priča naravnost osupljivemu pogledu na Montaž. Prizor je prava podoba iz pravljice, ki ji v Julijcih ne najdemo para. Mogočna Montaževa postava kipi v nebo skoraj 2000 metrov visoko nad vznožjem... Prizor, ki po lepoti in veličastju prav v ničemer ne zaostaja za znano podobo Matterhorna ali Monte Agner v Dolomitih. Že samo zaradi tega bi Lipnik lahko postal prvovrsten gorniški cilj!« (str. 155)

Ne, nisem ljubosumen. Pomirjen sem. Vreden pisec, »ni nas zapustil sirot«.

Stanko Klinar

## Pot k očetu

Knjiga »Pot k očetu«, ki ima podnaslov »Po sledeh Nejca Zaplotnika na Himalajo« in ki jo je sredi poletja izdala ljubljanska založba Kmečki glas, je sicer gorniška, vendar bi jo bilo komajda mogoče uvrstiti v katero od kategorij te literature: niti ni vodnik, niti potopis, niti filozofsko razmišljanje, niti zgodovinsko ali spominsko delo s tega področja. Večinoma jo je sicer pisal gornik z dušo in telesom **Željko Kozinc**, literarna duša, nagnjena k odkrivanju skritih podrobnosti pod površino tistega, kar je vsakomur vidno, ki pa nikakor ni obremenjen s kakršnimikoli planinskimi omejitvami: gore so zanj le zanimiv okvir, v katerega je tokrat postavil resnično zgodbo o romanju na himalajski grob alpinista **Nejca Zaplotnika**.

Pravzaprav je Pot k očetu knjiga kar štirih avtorjev: celotno zgodbo in okvir zanjo je pripravil **Željko Kozinc**, fotografsko jo je izdatno in odlično opremil mojster predvsem reporterske fotografije **Joco Žnidaršič**, kronološko jo je stvari postavil na svoje mesto alpinist **Viki Grošelj**, ki je svojega plezalskega tovariša Nejca Zaplotnika položil v njegov grob in nanj postavil križ, ki stoji še zdaj, pokojnega odličnega alpinista pa še z enega zornega kota prikazuje doslej še neobjavljeno njegovo besedilo »Peter Simsen«, očitno del komaj začetega daljšega besedila, ki ga je Nejc pisal še nekaj dni pred svojo smrtjo pod osemstisočakom Manaslujem. Viki Grošelj je bil na teh manasljskih poteh najmanj trikrat: v odpravi skupaj z Nejcem Zaplotnikom, ko se je 24. aprila 1983 zgodila nesreča – je plaz serakov ter pod seboj pokopal slovenskega alpinista in njegovega hrvaškega kolega **Anteja Bučana**, skoraj natančno leto dni pozneje, ko je s **Stipetom Božičem** priplezal na vrh te gore, in predlansko pozno jesen, ko je Nejčev družino, ženo Mojco in tri sinove, ter še nekaj njihovih spremljevalcev peljal na Nejčev grob na bočni moreni pod ledenikom, ki se steka z Manasluja v jezero Tul Nagi na nadmorski višini nekoliko nad 4000 metrov. Bil je edini iz

skupine predlanskih himalajskih popotnikov, ki je vedel, kje je grob, na katerega je ob Nejčevi smrti obljubil peljati njegovo družino, brž ko bodo sinovi dorasli tej težavni poti.

O tej poti pripoveduje knjiga Pot k očetu, čeprav je ne opisuje; o ljudeh ob njej, čeprav jih – razen fotografsko – ne portretira, o subtropski in visokogorski pokrajini, čeprav o njej skorajda ni geografskega podatka. Čeprav se sicer čuti, da bi avtor rad pripovedoval o deželi, v kateri je bil tokrat prvič, se hkrati vidi, da je pred odhodom v Himalajo prebral precej del o državi z najvišjimi gorami na svetu in tudi o alpinističnih odpravah na tamkajšnje meje med nebom in zemljo in ni ponavljal napak nekaterih, ki skupaj s seboj tudi svojim bralcem odkrivajo že zdavnaj odkrito. Kar je videl in kar se mu je zdelo vredno povedati, je zabil v svoja razmišljanja, ki se berejo kot zanimivo odkrivanje skrivnostnega sveta nam tako daljne dežele. Nad tem branjem se zanesljivo ne bodo dolgočasil niti tisti gorniški knjižni molji, ki so prebrali vse, kar je doslej izšlo s tega področja v slovenskem jeziku.

Kakšno polovico knjige zavzemajo fotografije Joca Žnidaršiča (vmes je nekaj Grošeljvih, ki so z njegovih prejšnjih potovanj pod Manaslu in nanj). Fotografski mojster je z očesom izkušenega iskalca nenavadnega in lepega pripravil zanimiv presek te poti Zaplotnikove družine k očetu od Katmanduja do Nejčevega groba na robni moreni manasljskega ledenika, pravzaprav vsa zanimiva srečanja majhne »odprave« po trekinških in odpravarskih poteh proti Anapurnam in Manasluju. Breale, ki bo listal po tej knjigi, bo začutil neizmerno željo po takšni poti; če že ne visoko pod gore, pa vsaj okoli njih.

To je vsekakor drugačna knjiga o podhimalajskih in himalajskih vtisih, kot smo jih vajeni v Sloveniji, saj niso niti besedila, niti fotografije samo opis videnih subjektov in objektov, ampak daje skoraj vsaka stran v knjigi dovolj priložnosti za bralčevo premišljevanje.

Marjan Raztresen